C/2025/5160

28.10.2025

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru

Strategie EU na podporu, ochranu a posílení občanské společnosti

(stanovisko na žádost Evropské komise) [1]

(C/2025/5160)

Hlavní zpravodajové: **Pietro Vittorio BARBIERI**
Peter SCHMIDT
Christa SCHWENG

Právní základ	čl. 51 odst. 2 jednacího řádu
žádost o vypracování stanoviska	13. 5. 2025
Právní základ	článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato na plenárním zasedání	17. 7. 2025
Plenární zasedání č.	598
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	152/00/02

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) byl zřízen v roce 1957 Římskou smlouvou jako poradní orgán pro instituce EU. Umožňuje organizované občanské společnosti vyjadřovat své názory na evropské úrovni a zapojuje její hlas do procesu tvorby politik EU. EHSV hrál v průběhu času významnou roli při prosazování občanského dialogu. Prostřednictvím tohoto stanoviska poskytne Evropské komisi podrobný nástin strategie pro občanskou společnost a návrh společné platformy občanské společnosti.

1.2 EHSV vítá iniciativu Evropské komise týkající se komplexní strategie pro občanskou společnost a platformy občanské společnosti. V současné situaci, kdy je demokracie ohrožena a prostor vymezený pro občanskou společnost se zužuje – a to jak v členských státech, tak na celém světě –, je tato otázka čím dál tím naléhavější.

1.3 Strategie EU pro občanskou společnost by měla zavést opatření, jež podpoří:

— prostředí příznivé pro občanskou společnost,

— udržitelnost a nezávislost (prostřednictvím financování) a

— účast občanů a občanský dialog (tím, že stávajícím mechanismům dodá strukturu a posílí je).

[1] Stanovisko bylo vypracováno s odkazem na položku uvedenou v pracovním programu Evropské komise ještě před zveřejněním daného dokumentu. Žádost Komise o vypracování stanoviska byla předložena v dopise Komise ze dne 13. května 2025.

1.4 Součástí strategie by měla být interinstitucionální dohoda o občanském dialogu, kterou by zprostředkoval EHSV, aby se zajistily jednotné postupy občanského dialogu ve všech institucích EU.

1.5 EHSV rovněž zdůrazňuje, že strategie pro občanskou společnost a platforma občanského dialogu by měly být doprovázeny silnější interinstitucionální spoluprací a strukturovanějšími a inkluzivnějšími dialogy týkajícími se doporučení EHSV.

1.6 EHSV na základě svých zkušeností a své sítě navrhuje zahájit pilotní projekt ve spolupráci s Evropskou komisí, který by zavedl široký dialog již v rané fázi politického procesu. Hlavní pozornost by byla věnována otázkám souvisejícím s demokracií, základními právy a právním státem, které by byly projednávány ve spolupráci s ad hoc skupinou EHSV pro základní práva a právní stát (skupina FRRL). Po realizaci a vyhodnocení projektu by mohly být navrženy obdobné postupy zajišťující široký dialog ohledně dalších klíčových témat, jež jsou relevantní z hlediska občanské společnosti.

1.7 Tato platforma by:

— udávala směr pro dialogy (zprostředkované řídícími orgány) o demokracii, základních právech a právním státě a později přispívala ke klíčovým politickým procesům, například k ročnímu pracovnímu programu Komise;

— pořádala každoroční konferenci o občanském dialogu, na níž by se ve spolupráci se všemi zúčastněnými stranami prezentovaly a dolaďovaly návrhy doporučení;

— monitorovala občanský dialog prostřednictvím ročního srovnávacího přehledu, který se zapracovává do dvouletých zpráv o občanském dialogu, a

— položila základy interinstitucionální dohody o občanském dialogu, kterou by zprostředkoval EHSV, aby se zajistily jednotné postupy občanského dialogu ve všech institucích EU a aby se dodržovaly zásady uvedené v odstavci 3.7.1.

1.8 EHSV doporučuje, aby Evropská komise vyčlenila odpovídající prostředky na posílení evropského občanského dialogu na všech úrovních a poskytla finanční prostředky na zřízení platformy občanské společnosti. Navrhovaný pilotní projekt by Komisi umožnil vyzkoušet navrhovanou iniciativu v podobě rozsáhlých konzultací s využitím omezených dodatečných zdrojů, vzhledem k tomu, že většina nástrojů již funguje.

2. **Obecné připomínky**

2.1 Předsedkyně Evropské komise v pověřovacím dopise ([2]) nominovanému kandidátovi na funkci komisaře pro demokracii, spravedlnost a právní stát Michaelu McGrathovi uvedla, že v zájmu posílení spolupráce s občanskou společností v oblasti demokracie, právního státu a souvisejících otázek bude mít komisař McGrath za úkol vybudovat platformu občanské společnosti, která by měla podpořit systematičtější občanský dialog a zajistit, aby byli zástupci občanské společnosti, aktivisté a obránci lidských práv při své činnosti lépe chráněni.

2.2 V příslušném odstavci pracovního programu Komise na rok 2025 se uvádí, že „organizace občanské společnosti hrají důležitou roli při ochraně našich demokratických systémů a institucí“ a že „tato Komise zintenzivní svou angažovanost na podporu, ochranu a posílení občanské společnosti“. V příloze pracovního programu se Komise v rámci „nových iniciativ“ zavazuje k vytvoření „strategie EU na podporu, ochranu a posílení postavení občanské společnosti (nelegislativní, 3. čtvrtletí 2025)“. Ve veřejné konzultaci týkající se portálu Have Your Say Evropská komise oznámila, že prozatímním klíčovým cílem strategie bude posílení smysluplného zapojení a ochrany organizací občanské společnosti, které se zabývají širokou škálou politik EU. Dále se v něm uvádí, že strategie „navrhne iniciativy na podporu příznivého prostředí a opatření na úrovni EU, která zabrání zužování občanského prostoru, a také opatření pro zlepšení dialogu mezi veřejnými orgány a organizacemi občanské společnosti o demokracii, právním státě a souvisejících otázkách. Na úrovni EU by to zahrnovalo zapojení prostřednictvím platformy občanské společnosti“ ([3]).

([2]) Pověřovací dopis předsedkyně Evropské komise Ursuly Von Der Leyen adresovaný nominovanému kandidátovi na komisaře pro demokracii, spravedlnost a právní stát Michaelu McGrathovi, Brusel 17. září 2024, https://commission.europa.eu/document/download/907fd6b6-0474-47d7-99da-47007ca30d02_en?filename=Mission%20letter%20-%20McGRATH.pdf.

([3]) Výzva k předložení faktických podkladů s názvem „Strategie EU pro občanskou společnost“ – portál Evropské komise Have Your Say – zveřejněná 13. června 2025.

2.3 Římskou smlouvou byl zřízen Evropský hospodářský a sociální výbor jako poradní orgán zahrnující zástupce hospodářských a sociálních zájmových skupin a obecných zájmů z členských států. Článek 300 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) to dále rozvádí: „Evropský hospodářský a sociální výbor se skládá ze zástupců organizací zaměstnavatelů, zaměstnanců a dalších subjektů zastupujících občanskou společnost, zejména v sociálně-hospodářské, občanské, profesní a kulturní oblasti.“ Úkolem EHSV je přispívat k rozhodovacímu procesu vlastními nezávislými stanovisky k otázkám, které spadají do jeho působnosti, jak je stanoveno ve Smlouvách. Jednou z řady novinek, které Římská smlouva vnesla do evropského a světového prostředí, patří počátky participativní demokracie prostřednictvím přímých a strukturovaných konzultací s organizovanou občanskou společností. Úloha Výboru je přímo odvozena od konceptu participativní demokracie – zástupci národních sociálních partnerů a organizací občanské společnosti mohou předkládat stanoviska k právním předpisům EU, spolupracovat v duchu kompromisu a uplatňovat demokratické zásady a transparentním způsobem a nechávají tak zaznít hlas občanské společnosti, včetně menšinových skupin.

2.4 Článek 11 Smlouvy o Evropské unii (SEU), který položil základy skutečného strukturovaného občanského dialogu na evropské úrovni, přinesl významné vyhlídky na další rozvoj participativní demokracie. Občanský dialog musí jít ruku v ruce se sociálním dialogem se sociálními partnery, čímž se zajistí dlouhodobá účast organizované občanské společnosti na evropském rozhodovacím procesu.

2.5 Coby sídlo participativní demokracie funguje EHSV jako platforma, skrze niž se může zeširoka zapojit občanská společnost, a jako hybná síla úsilí o to, aby občanská společnost získala místo u jednacího stolu EU. EHSV působí jako maják, který občanskou společnost vede směrem k rozhodovacím procesům EU. Jeho hlavním úkolem je podporovat, organizovat a usměrňovat participativní demokracii v institucích EU.

2.6 Od roku 1992 Výbor vypracoval řadu stanovisek, studií a prohlášení na téma občanského dialogu a participativní demokracie. To vše je shrnuto v průběžně aktualizovaném *kompendiu o participativní demokracii s názvem Participatory Democracy – A success story written by the EESC (Příběh úspěchu, který napsal EHSV)* ([4]).

2.7 Následuje seznam úspěchů a publikací, které stojí za zvláštní zmínku.

— *Informační zpráva* EHSV *The Citizens' Europe (Evropa občanů)* z 8. dubna 1992, která otevřela téma dialogu s občany a jejich zástupci.

— Stanovisko z vlastní iniciativy *The role and contribution of civil society organisations in the building of Europe (Úloha a přínos organizací občanské společnosti při budování Evropy)e* ze dne 22. září 1999, které podnítilo a doprovodilo přijetí článku 11 Smlouvy o EU.

— Vytvoření styčné skupiny v roce 2004 (s evropskými organizacemi a sítěmi občanské společnosti), jejímž úkolem bylo poskytnout rámec pro politický dialog a spolupráci v průřezových otázkách společného zájmu. Skupinu tvoří členové EHSV a 47 evropských organizací a sítí. Je třeba poznamenat, že EHSV byl první institucí EU, která zavedla proces participativní demokracie.

— Každoroční akce Týden občanské společnosti, kterou pořádá EHSV s cílem zapojit organizace občanské společnosti a občanskou společnost v širším slova smyslu a podpořit dialog o klíčových otázkách, kterým Evropa čelí. EHSV je sídlem organizované občanské společnosti a poskytuje těmto skupinám platformu, skrze niž mohou vyjadřovat své názory a přispívat k tvorbě politik EU.

([4]) EHSV, *Participatory Democracy – A success story written by the EESC (Participativní demokracie – příběh úspěchu, který napsal EHSV)*, 2020, https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-04-19-663-en-n.pdf.

— Zřízení ad hoc skupiny pro evropskou občanskou iniciativu (ECI) v roce 2013, jejímž úkolem je řídit politiku EHSV týkající se evropské občanské iniciativy a vydávat doporučení pro institucionální kroky k dalšímu rozvoji tohoto nástroje. Skupina ad hoc udržuje pravidelné kontakty s organizátory evropské občanské iniciativy i s organizacemi občanské společnosti, které aktivně podporují evropskou občanskou iniciativu a aktivní občanství. Několik z nich je stálými partnery stěžejní každoroční akce EHSV, Dne evropské občanské iniciativy (od roku 2024 se koná v rámci Týdne občanské společnosti).

— Orgány EHSV pro vnější vztahy, které monitorují obchodní a rozvojovou politiku EU prostřednictvím dialogu s organizacemi občanské společnosti ze zemí a regionů mimo EU, s nimiž má EU formální vztahy.

— Založení skupiny ad hoc Základní práva a právní stát v roce 2018 s cílem čelit nárůstu populismu a zužování prostoru občanské společnosti. Úkolem této skupiny je posuzovat stav základních práv, demokracie a právního státu v členských státech. Zvláštní pozornost věnuje právům, která jsou klíčová pro občanskou společnost, včetně sociálních partnerů, jako je svoboda sdružování, svoboda shromažďování, svoboda projevu (včetně svobody sdělovacích prostředků), právo na nediskriminaci a obecnější stav právního státu. Její závěrečná výroční zpráva slouží jako podklad pro přípravu výroční zprávy Komise o právním státě.

— Dlouhodobé pěstování vztahů ze strany EHSV v rámci sítě národních hospodářských a sociálních rad. Tyto vazby pomáhají budovat důvěru mezi občany, občanskou společností a veřejnými orgány a zajišťují účast hospodářských a sociálních subjektů na veřejném rozhodování.

— Stanovisko EHSV SOC/526 z října 2016, v němž byla poprvé nastíněna možnost svolávat každoroční fórum, na němž by organizace občanské společnosti mohly diskutovat o otázkách týkajících se demokracie, základních práv a právního státu. V dokumentu SOC/627 přijatém v červnu 2019 ([5]) EHSV zopakoval svůj návrh na zřízení „každoročního fóra na úrovni EU o základních právech a právním státě“.

— Návrh č. 39 Konference o budoucnosti Evropy konané v letech 2021–2022, jenž doporučuje „reformovat způsob fungování Evropské unie lepším zapojením sociálních partnerů a organizované občanské společnosti. Posílení stávajících struktur s cílem lépe zohlednit potřeby a očekávání občanů EU v rozhodovacím procesu, vzhledem k jejich významu v životě evropské demokracie. V tomto rámci posílit institucionální úlohu EHSV a jeho postavení zprostředkovatele a garanta činností zajišťujících participativní demokracii, jako je strukturovaný dialog s organizacemi občanské společnosti a panely občanů“. Dále se v něm uvádí, že „činorodá občanská společnost má pro demokratický život Evropské unie zásadní význam“. Návrh č. 36 doporučuje „zahrnout organizovanou občanskou společnost a regionální a místní orgány a stávající struktury, jako je Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) a Výbor regionů (VR) do procesu zapojení občanů“.

— Stanovisko EHSV SOC/728 k tématu *Ověřování dopadu předpisů EU na mladé lidi*, které se zaobírá nástrojem určeným k posílení účasti mládeže a jejího zapojování do tvorby politik založeným na konzultacích, hodnocení dopadů a zmírňujících opatřeních a jehož prostřednictvím se EHSV stal první institucí EU, která se zavázala k provádění tohoto nástroje. V EHSV to znamená zapojení zástupců mládeže do stanovisek. V dubnu 2024 schválilo předsednictvo EHSV metodiku pro uplatňování ověřování dopadu v EHSV, kterou vypracovala skupina EHSV Mládež.

— V roce 2017 zřídil EHSV skupinu ad hoc EHSV Evropský semestr, která je horizontálním orgánem, jenž posiluje a podporuje práci prováděnou v sekcích EHSV. Skupina se zaměřuje na zkoumání návrhů evropské občanské společnosti týkajících se udržitelného růstu a zaměstnanosti a zajišťuje průběžné příspěvky EHSV k ročnímu cyklu evropského semestru.

— Stanovisko EHSV SOC/782 k tématu *Možnosti posílení občanského dialogu a participativní demokracie v Evropské unii*, které je strategickým stanoviskem k občanskému dialogu přijatým v únoru 2024 a obsahuje mnoho zásadních prvků pro vytvoření strategie občanského dialogu.

([5]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě a Radě Další posílení právního státu v rámci Unie Aktuální stav a další možné kroky [COM(2019) 163 final] (Úř. věst. C 282, 20.8.2019, s. 39).

— Zapojení EHSV do organizace nebo zprostředkování různých příspěvků a platforem občanské společnosti, jako je Evropské fórum pro migraci (EMF), Evropská platforma zainteresovaných stran pro oběhové hospodářství (ve spolupráci s Komisí) a kulaté stoly mládeže. Během provádění Agendy OSN 2030 EHSV zajistil příspěvek občanské společnosti k prvnímu dobrovolnému přezkumu EU.

3. **Strategie EU na podporu, ochranu a posílení občanské společnosti**

3.1 EHSV vítá iniciativu Evropské komise týkající se komplexní strategie občanské společnosti a platformy občanské společnosti. V současné situaci, kdy je demokracie ohrožena a prostor vymezený pro občanskou společnost se zužuje – a to jak v členských státech, tak v celosvětovém měřítku –, je tato otázka čím dál tím naléhavější. K vybudování odolné EU je třeba mobilizovat všechny zdroje společnosti, zejména tváří v tvář současným krizím a vzhledem k celkové geopolitické situaci.

3.2 EHSV zdůrazňuje, že je důležité zahájit komplexní strategii občanské společnosti, aby byla zajištěna silná a autonomní občanská společnost a vytvořena platforma občanské společnosti na úrovni EU, skrze niž by evropské instituce mohly navázat s občanskou společností konkrétní a smysluplnou spolupráci.

3.3 EHSV připomíná, že je důležité plně uplatňovat článek 11 Smlouvy o EU s cílem doplnit stávající ustanovení o konzultacích.

3.4 Strategie EU pro občanskou společnost by měla zavést opatření podporující:

— prostředí příznivé pro občanskou společnost,

— udržitelnost a nezávislost (prostřednictvím financování) a

— posílení občanské angažovanosti a občanského dialogu (strukturováním a podporou stávajících mechanismů a na úrovni EU prostřednictvím platformy občanské společnosti, jak je popsáno níže).

3.5 EU musí zajistit bezpečné a příznivé prostředí pro občanskou společnost, a to prostřednictvím:

— propagace a informování o úloze a specifikách organizované občanské společnosti coby klíčového pilíře demokracie, soudržnosti, účasti a sociálních inovací na regionální, národní a evropské úrovni,

— vytvoření mechanismu ochrany subjektů občanské společnosti a obránců lidských práv v EU,

— posílení úlohy EHSV jako střediska, prostředníka, kanálu a zprostředkovatele pro zapojení organizované občanské společnosti na úrovni EU, na mezinárodní a na vnitrostátní úrovni a

— přijetí návrhu směrnice o evropských přeshraničních sdruženích (EPS), který předložila Evropská komise, a diskuse o vytvoření podobného právního nástroje pro nadace.

3.6 EU musí podporovat udržitelnost a nezávislost prostřednictvím financování a zajistit, aby:

— měly subjekty občanské společnosti k dispozici víceleté, konzistentní a flexibilní financování a aby byly ve víceletém finančním rámci zajištěny odpovídající zdroje,

— se organizace občanské společnosti mohly podílet na provádění, monitorování a hodnocení programů financování, které jsou pro ně relevantní,

— byly odstraněny administrativní, regulační a daňové překážky v přístupu k financování a darům, a to i na přeshraniční úrovni,

— všechny právní předpisy, které mají vliv na organizace občanské společnosti a jejich činnost, byly plně v souladu s právními závazky na úrovni EU a mezinárodními právními závazky a rovněž základními právy a aby byly organizace občanské společnosti konzultovány v případě legislativních změn, které se jich týkají,

— nedocházelo k provádění opatření, která omezují přístup k financování, a aby správní, právní a finanční mechanismy nebyly zneužívány k omezování účasti veřejnosti, občanských aktivit nebo svobody médií,

— byli lidé vedeni k hlášení obtěžování organizací občanské společnosti a obránců lidských práv nebo útoků proti nim a aby tato porušení byla řádně zaznamenávána, vyšetřována a stíhána v zájmu dodržování zásad právního státu,

— byly řádně prosazovány právní předpisy EU na ochranu organizované občanské společnosti, a to v případě potřeby i prostřednictvím předběžných opatření, a aby

— byly organizace občanské společnosti podporovány prostřednictvím udržitelného financování jejich činnosti a mechanismů budování kapacit.

3.7 EU musí zajistit silnější občanskou účast a občanský dialog tím, že vytvoří vhodné podmínky, stanoví referenční hodnoty a podpoří struktury pro dialog na všech úrovních.

3.7.1 *Podpora správných podmínek a stanovení referenčních hodnot*

3.7.1.1 Smysluplný občanský dialog vyžaduje správné **podmínky**, které umožní zapojení všech stran a zajistí, že každá strana bude mít jasně stanovené role a povinnosti. K tomu je zapotřebí rovněž vstřícnost a odpovědnost orgánů v rámci mechanismů dialogu i mimo ně, a to v souladu s normami upravujícími právo na řádnou správu. Občanský dialog na evropské úrovni nemůže správně fungovat bez vhodně vedeného občanského dialogu na vnitrostátní úrovni. Pro vytvoření prostředí příznivého pro účinný a konstruktivní občanský dialog musí být splněny určité podmínky. Patří mezi ně důvěra, odpovědnost, transparentnost a prostředí umožňující účast. Hlavní zásady a podmínky, které mohou sloužit jako vodítko, jsou shrnuty v Kodexu osvědčených postupů pro zapojení občanů do rozhodovacího procesu, jejž přijala Konference mezinárodních nevládních organizací Rady Evropy. EHSV navrhuje, aby strategie pro občanskou společnost stanovila cíle a ukazatele s jasnými referenčními hodnotami pro členské státy a orgány EU, pokud jde o občanský prostor a občanský dialog na vnitrostátní úrovni.

3.7.1.2 Dle doporučení EHSV by měl mít občanský dialog na všech úrovních, včetně úrovně EU, následující **podobu** ([6]):

— Musí mít smysl. Občanský dialog má být reálnou a konkrétní součástí rozhodovacího procesu, který umožňuje skutečnou výměnu názorů a poskytuje prostor pro vyjádření organizací občanské společnosti. Měl by být skutečný, nesmí být pouhou výkladní skříní demokracie.

— Musí být orientován na výsledky a musí umožňovat zapojení občanů jak do debat o cílech a obsahu legislativních opatření a ustanovení, která se týkají občanské společnosti, tak do fází hodnocení.

— Musí být pravidelný.

— Musí být transparentní, s veřejně dostupnými pravidly a kritérii pro výběr zúčastněných stran a témat dialogu, a musí zajistit, aby organizace občanské společnosti měly přístup ke všem relevantním informacím.

— Musí být legitimní. Akreditace organizací občanské společnosti musí být založena na skutečné legitimitě a reprezentativnosti. Organizace občanské společnosti musí dodržovat zásady vnitřní demokracie, autonomie, nezávislosti a transparentnosti, řídit se neziskovým modelem a pracovat ve prospěch obecných zájmů nebo pro konkrétní zájmové skupiny.

— Musí umožnit všem stranám sdílet myšlenky. Organizace občanské společnosti musí být schopny začlenit své vlastní iniciativy a priority do agendy členských států a evropských institucí. Společné rozhodování o časovém rozvrhu dialogu může zvýšit dopad a zabránit problémům s kapacitou na všech stranách.

([6]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k možnostem posílení občanského dialogu a participativní demokracie v Evropské unii (průzkumné stanovisko na žádost belgického předsednictví) (Úř. věst. C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj).

— Musí být inkluzivní a reprezentativní, zejména pro ty nejzranitelnější. Zajištění Unie rovnosti znamená, že bude zohledněno genderové hledisko, hledisko LGBTIQ+, migrantů, zdravotně postižených a Romů.

— Musí být strukturovaný a koordinovaný. Na práci a návrzích organizací občanské společnosti by se měl podílet koordinační útvar.

— Měl by zahrnovat výsledek a následná opatření. Na evropské úrovni by měly orgány EU reagovat na příspěvky organizací občanské společnosti prostřednictvím veřejně dostupného srovnávacího přehledu a podrobně popsat následná opatření nebo vysvětlit, proč nebyla přijata žádná opatření. Měla by být také shromažďována zpětná vazba od účastníků.

3.7.1.3 Organizace občanské společnosti by měly vystupovat jednotně, aby posílily svou činnost.

3.7.2 *Podpora a posílení struktur dialogu na všech úrovních*

3.7.2.1 Ve světě, který stále více formují konflikty, dezinformace a sociální polarizace, musí EU naléhavě přehodnotit úlohu občanské společnosti a posílit občanský dialog – nejen jako základ institucionální legitimity, ale také jako zásadní pilíř pro budování odolnější, inkluzivnější a participativnější Evropy ([7]).

3.7.2.2 Strategie pro občanskou společnost by se měla zabývat všemi typy občanského dialogu, včetně průřezového dialogu, vertikálního/odvětvového dialogu a horizontálního dialogu (dialog v rámci samotné občanské společnosti).

3.7.2.3 Zajištění silnější občanské účasti a strukturovaného občanského dialogu bude vyžadovat čas. Potřebujeme posoudit stávající postupy, poučit se z nich a vypracovat zásady a pokyny, které by mohly být nakonec kodifikovány v interinstitucionální dohodě o občanském dialogu na úrovni EU. EHSV proto navrhuje přijetí interinstitucionální dohody o občanském dialogu, kterou by zprostředkoval a která by zajistila konzistentní postupy občanského dialogu ve všech institucích EU podle zásad uvedených v odstavci 1 tohoto stanoviska.

3.7.2.4 EHSV je rovněž připraven aktivně se zapojit do smysluplného dialogu s orgány EU. Navrhuje, aby Komise pořádala každoroční schůzi s Výborem, na které by se projednávalo, jakým způsobem provádí doporučení ze stanovisek EHSV (kromě písemné zpětné vazby, kterou EHSV již dostává), aby se zajistila zpětná vazba. Evropský parlament by mohl zvát EHSV k účasti na schůzích příslušných výborů, na jejichž pořadu jednání jsou legislativní nebo politické dokumenty související s jeho stanovisky. Rada by obdobným způsobem mohla pravidelně zapojovat EHSV do legislativního procesu s cílem posoudit a projednat jeho doporučení.

3.7.2.5 Kromě toho EHSV navrhuje zahájit rozsáhlý dialog (popsaný v rámci pilotního projektu v odstavci 4.3 tohoto stanoviska). To by mohlo pomoci vytvořit systém řízení a strukturu pro další odvětvový dialog ([8]).

3.7.2.6 Postupy občanského dialogu se v současné době na evropské úrovni značně liší, pokud jde o kvalitu a kvantitu. Vytvoření koordinačních mechanismů mezi institucemi a v rámci nich by pravděpodobně pomohlo omezit překrývání a minimalizovat využívání zdrojů.

([7]) CEPS, *Mapping civil dialogue in the EU institutions (Mapování občanského dialogu v institucích EU)*, 2025, studie zadaná EHSV na žádost skupiny Organizace občanské společnosti.

([8]) S výjimkou odvětvového sociálního dialogu.

3.7.2.7 Jak je uvedeno v jedné z nových studií EHSV ([9]), je nyní třeba zajistit, aby relevantní útvary v rámci institucí dodržovaly základní zásady, a sice aby občanské společnosti poskytovaly dostatečný prostor pro vyjádření a aby vytvořily transparentní mechanismy pro začlenění smysluplných podnětů do tvorby politik. Ačkoli jsou zde důvody k optimismu, práce ještě není hotova. Interinstitucionální dohoda o občanském dialogu by mohla přidělit různé úlohy a výsledky dialogu podle úloh zúčastněných institucí, přičemž by se vycházelo ze stávajících mechanismů.

— V případě Rady by měl být vedle dalších nástrojů průběžného dialogu využíván evropský semestr.

— Pokud jde o Evropský parlament, měla by být posílena úloha pověřeného místopředsedy a schopnost ovlivňovat parlamentní skupiny a výbory.

— Co se týče Evropské komise, činnost pověřeného komisaře by měla být koordinována s generálními ředitelstvími.

— Pokud jde o EHSV, měla by být posílena úloha styčné skupiny.

3.7.2.8 Tyto body, které mají velký význam, se týkají upevnění občanské účasti posílením postavení organizací občanské společnosti a vytvořením struktur na podporu vzdělávání a budování kapacit pro zapojení komunity. Tento krok je klíčový pro co nejúspěšnější realizaci celé strategie. EHSV se domnívá, že se jedná o zásadní hospodářskou investici do budoucnosti Evropy.

4. **Budování platformy občanské společnosti**

4.1 *Obecné připomínky*

4.1.1 Je třeba náležitě zohlednit rozmanitost subjektů občanské společnosti, místních iniciativ, nevládních organizací a národních platforem. Pokud nebudou uznána a zohledněna specifika každého z nich, a potažmo zajištěna široká účast, nebude platforma účinná ani legitimní. EHSV může při zajišťování této legitimity sehrát ústřední úlohu.

4.2 *Využití odborných znalostí a sítí EHSV*

4.2.1 Jakákoli analýza musí začít tím, že se zjistí, zda existují struktury nebo instituce, které by mohly a byly ochotny platformu zastřešit. V případě této platformy by tak mohl učinit EHSV. Vzhledem ke svým zkušenostem s organizací dialogů a konzultací k tomu také má dobré předpoklady. Zdá se, že návrhy 38 a 39 konference o budoucnosti Evropy tuto myšlenku podporují. Podle návrhu č. 39 „**by měla být rozšířena a posílena institucionální úloha EHSV coby prostředníka a garanta činností zajišťujících participativní demokracii, jako je strukturovaný dialog s organizacemi občanské společnosti a panely občanů**.

4.2.2 Pověření EHSV k zastřešení této platformy by pomohlo podpořit kompetence, poradní funkce a pracovní metody EHSV a umožnilo by mu působit jako prostředník vůči občanské společnosti. Vzhledem ke svým zkušenostem, odborným znalostem a sítím musí být EHSV zapojen od samého počátku. Tato **odbornost** zahrnuje hluboké znalosti členů Výboru v příslušných oblastech, jejich know-how v oblasti podpory harmonického rozvoje politik EU a silnou reprezentativnost, neboť členové mají oficiální mandát k tomu, aby rozhodovali jménem těch, které zastupují. Práce Výboru je organizována tak, aby byla zajištěna interakce mezi „technickými“ nebo „odvětvovými ([10])“ dimenzemi a „horizontálnějšími“ aspekty. Tento přístup zajišťuje, že všechna stanoviska, která vypracovávají studijní skupiny složené z členů s odbornými znalostmi, jsou podložena vynikající odbornou prací. Výbor rovněž poskytuje určitý druh demokratického filtru ve svých stálých sekcích, kde o textu diskutuje více než 100 členů, což umožňuje přijímat většinu stanovisek Výboru jednomyslně. Do tohoto postupu se tak promítá specifický přístup Výboru k dosahování společenského konsensu.

([9]) CEPS, *Mapping civil dialogue in the EU institutions (Mapování občanského dialogu v institucích EU)*, 2025, studie zadaná EHSV na žádost skupiny Organizace občanské společnosti.

([10]) To se liší od odvětvového sociálního dialogu.

4.2.3 EHSV má přístup k rozsáhlé a jedinečné síti. Členové EHSV jsou pevnou součástí národní občanské společnosti, což jim umožňuje přispívat k politikám EU zdola a přenášet evropské diskuse zpět do místních komunit.

4.3 *Struktura a řízení platformy občanské společnosti*

4.3.1 EHSV na základě svých zkušeností a své sítě navrhuje zahájit **pilotní projekt** ve spolupráci s Evropskou komisí, který by zavedl **široký dialog** již v rané fázi politického procesu. Hlavní pozornost by byla věnována otázkám souvisejícím s demokracií, základními právy a právním státem, které by byly projednávány ve spolupráci se skupinou ad hoc Základní práva a právní stát EHSV. Cílem platformy občanské společnosti by bylo rozšířit účast organizací občanské společnosti, které se zabývají demokracií, základními právy a právním státem, aby tak bylo možné určit otázky, které jsou pro organizace občanské společnosti od základní úrovně obzvláště důležité, a poskytovat příspěvky pro zprávy EHSV a Evropské komise o těchto otázkách. EHSV navrhuje zřídit v rámci platformy řídící skupinu složenou ze zástupců Evropské komise a EHSV a styčné skupiny podle modelu Evropského fóra pro migraci. Tato platforma by poskytovala podklady pro každoroční konference EHSV o právním státě a základních právech. Podklady pro práci platformy by byly připravovány rovněž v rámci Týdne občanské společnosti, a to způsobem, který by určila řídící skupina (např. věnováním jednoho dne práci platformy).

4.3.2 Řídící skupina by měla na starosti zahájení pilotního projektu a dojednala by příslušná pravidla řízení a účasti. Je třeba dále rozpracovat návrh, jak by měl celý proces konkrétně probíhat. Po jeho realizaci by projekt vyhodnotila a navrhla další kroky s cílem usnadnit podobné procesy spočívající v širokém dialogu o dalších klíčových tématech týkajících se občanské společnosti. Každý rok by se řídící skupina dohodla na konkrétních tématech a časovém harmonogramu projektu.

4.3.3 EHSV se rovněž domnívá, že strategie (včetně platformy) by mohla v budoucnu přispět k:

— přípravě zprávy o činnostech prováděných v rámci strategie a o všech činnostech občanského dialogu realizovaných prostřednictvím platformy a jednotlivými generálními ředitelstvími, která by se vypracovávala každý druhý rok;

— vypracování každoročního srovnávacího přehledu na základě veřejného fóra pro diskusi o výsledcích činností navazujících na dialogy a

— každoročnímu fóru pořádanému ve spolupráci s Evropskou komisí, které by mohlo být součástí Týdne občanské společnosti.

4.3.4 Tento pilotní projekt by byl příležitostí, jak dále rozvíjet a formálně strukturovat stávající strukturovanou spolupráci s organizacemi občanské společnosti. EHSV již vyzkoušel různé způsoby navázání systémové spolupráce s organizacemi občanské společnosti, mimo jiné prostřednictvím: i) Evropského fóra pro migraci; ii) „prostorů pro setkávání“, které poskytuje sekce EHSV pro zemědělství, rozvoj venkova a životní prostředí (sekce NAT), aby se organizace občanské společnosti mohly setkávat a připravovat společné příspěvky, které budou využity v procesech EU a na mezinárodní úrovni; a iii) příspěvku styčné skupiny k příspěvku EHSV do ročního pracovního programu Komise. Tyto a další iniciativy by se mohly stát součástí pilotního projektu v rámci jednotné řídící struktury (zahrnující Evropskou komisi, EHSV a styčnou skupinu). Vzhledem k tomu, že pilotní projekt vychází ze stávajících struktur a nástrojů, mohl by být realizován rychle a bez prodlení. Jeho úspěch by zároveň závisel na poskytnutí odpovídajících zdrojů a aktivitách zaměřených na budování kapacit organizací občanské společnosti.

4.3.5 Tato platforma by:

— vedla dialogy (zprostředkované řídícími orgány) o demokracii, základních právech a právním státě a později by řídila příspěvky ke klíčovým politickým procesům, jako je například roční pracovní program Evropské komise;

— pořádala každoroční konferenci o občanském dialogu, například v rámci Evropského týdne občanské společnosti, na níž by se ve spolupráci se všemi zúčastněnými stranami prezentovaly a dolaďovaly návrhy doporučení;

— monitorovala občanský dialog prostřednictvím ročního srovnávacího přehledu, který se zapracovává do dvouletých zpráv o občanském dialogu, a

— přispěla k interinstitucionální dohodě.

4.3.6 Evropská komise by měla vyčlenit odpovídající prostředky na posílení evropského občanského dialogu na všech úrovních a konkrétněji poskytnout finanční prostředky na realizaci navrhovaného pilotního projektu. Bez odpovídajícího financování strategii pro občanskou společnost realizovat nelze. Po 2,5 letech (v polovině funkčního období EHSV) by EHSV, organizace občanské společnosti a Evropská komise provedly společné hodnocení s cílem celý proces vylepšit a určit další kroky rozvoje.

V Bruselu dne 17. července 2025.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Oliver RÖPKE